

**Intervjuer:
Två sidor om
signalhundar**

Vem var
Frans Lejon?

Hon är Dr.
Nora Duggan

Ett språk – inte en insats!

En person som är i behov av färdtjänst behöver inte bara en taxibil, utan en fungerande sådan. Det behöver bland annat finnas hjul, ratt och en chaufför. Detta är ganska underförstått, men när det gäller samhällets syn på döva och svenskt teckenspråk blir det ofta desto mer ologiskt. Det är inte frågor som kan avgöras rättsligt hela tiden, det behöver vara självklart att fatta de beslut som rör döva och andra grupper på våra villkor. Sverige har fått kritik av FN-kommittén eftersom vi här allt för ofta förbisett konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning när det gäller frågor om socialförsäkring och stödsystem. Man har ofta valt ett medicinskt perspektiv istället för att titta på individernas livskvalitet. Utvecklingen har gått bakåt. De olika system och lagar som finns i samhället måste helt enkelt gå i linje med konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vi ser att många döva stöter på hinder på olika sätt, när de rör sig i vardagen, i arbetslivet och på fritiden. Vi ser ofta att rätten till stöd på svenskt teckenspråk och till och med själva rätten att få teckna ifrågasätts. Det räcker inte att kunna erbjuda samhällstjänster för döva om man inte kan erbjuda dem på svenskt teckenspråk. Vi ser ständiga försämringar för döva medborgare, och det är en utveckling som är farlig och skrämmande. SDR arbetar ständigt för att slå vakt om de vinster för målgruppen vi kämpat oss till att få, och för att tillskansa oss de vinster som inte ännu har blivit av. Till syvende och sist är våra rättigheter just rättigheter – oavsett om samhället accepterar och bejakar dem är det vår rätt att ha möjligheter, tillgänglighet och en god livskvalitet. Det kan ingen ifrågasätta. Vårt arbete handlar om att få samhället att agera i enlighet med våra rättigheter. Allt annat är ett Sverige på villospar.

Åsa Henningsson
Förbundsordförande SDR

Innehåll

I korthet	4
DO gav David rätt	5
Tolklärarna går vidare	6
Camilla är nyexaminerad tolk	7
Vem är Dr. Nora Duggan?	8
Anita Hellöre om Mäster Frans	10
Tore är signalhund	12
Hon har haft två signalhundar	13
Mitt yrke: Julius Gasslander	14
Vetenskap: Moa Gärdenfors	16
Sommarkryss	18
Förbundsnytt	20
Seniornytt	23
Ungdomsnytt	24
Krönika: Tobias Palmkvist	26

NR 3:2024

SDR/DÖVAS TIDNING
Rissneleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg

SDR Förbundsordförande
asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikatör
jenny.ek@sdr.org
076-315 06 55 (sms)

Bli medlem: medlem.sdr.org
medlem@sdr.org

Stöd oss: insamling.sdr.org
givarservice@sdr.org

Webbshop: handla.sdr.org
handla@sdr.org

Västanviks folkhögskola
vastanviksfhs.se
info@vastanviksfhs.se

DÖVAS TIDNING
Redaktör och ansvarig utgivare
Olivia Renner Balkstam
olivia.r.balkstam@dovastidning.se

Form: Formligen.se
Layout: Linda Stål och Olivia R. Balkstam
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsfoto: Olivia Renner Balkstam

PRENUMERATION
5 nummer per år 325 kr
mejla: medlem@sdr.org

Utebliven tidning
medlem@sdr.org

ANNONSER
annons@dovastidning.se

Upplaga: 2400 ex
Tryck: Risbergs, juni 2024
ISSN 1402-1978

Dövas Tidning är en Svanen-
märkt tryckprodukt.

Utgivningsplan 2024
Nr 1: 22 februari
Nr 2: 2 maj
Nr 3: 27 juni
Nr 4: 26 september
Nr 5: 28 november

dovastidning.se

Samtala fritt: TERA öppnar nya dörrar

autotext, talsyntes, röst och video med TERA

Upptäck TERA – den mångsidiga kommunikationslösningen för döva. Med TERAs autotextning och talsyntes kan du ringa och ta emot vanliga samtal, där din text blir tal och mottagarens tal blir text. TERA fungerar även som bild- och texttelefon, vilket underlättar kontakt med andra döva och teckenspråkiga samt stödjer bild- och texttelefonitjänster.

En döv TERA-användare samtalar med en hörande person. Allt som sägs av den hörande motparten transkriberas till text i realtid, och text från den döve omvandlas till tal av en inbyggd AI-röst. För bildtelefon-användare möjliggörs videosamtal.

Nyhet!

Nu har du som TERA-brukare möjlighet att använda ditt egna mobilnummer vid TERA-samtal. Detta behöver då ansökas via din förskrivare.

Citat från TERA-användare:

Följ oss på våra sociala medier!

” Det var tågstopp. Jag använde funktionen TERA-Local för att förstå varför. Det var bra eftersom många hörande inte är bekväma med att skriva på lappar.

” Jag kör ut paket. Före TERA fick jag SMS:a chefen varje gång jag skulle lämna ett paket till någon. Nu kan jag själv ringa direkt till mottagaren.

TERA-Local

TERA-Local är en funktion för direktkommunikation med personer som kollegor, läkare eller kassapersonal. Den har samma funktioner som TERA för distanskommunikation. Exempelbilden visar en barndomsdöv användare som använder autotext och talsyntes för att prata med en ateljéägare.

Hur skaffar jag T-Meetings produkter?

Regionen har i uppdrag att erbjuda hjälpmedel om du behöver det för att klara din vardag. Vänd dig till Alternativ telefoni, Hörcentral eller Habilitering. Olika regioner har olika regler. Behöver du hjälpmedel i arbetet? Ansök genom Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Kontakta oss om du behöver vägledning!

Vi gör det möjligt!

O

Så många döva

EU-parlamentariker finns det nu i EU-parlamentet efter EU-valet 2024. Källa: Teckenrapport

■ ROLAND HAR GÅTT BORT

Roland Jakobsson, som under många år engagerat sig i frågan om dövas historia, och dövas rätt till historia, har gått bort, rapporterar SVT Nyhetstecken. Han var bland annat medgrundare och engagerad i föreningen Pär Aron Borgs vänner (PAB). Roland Jakobsson blev 67 år gammal.

Juli af Klintberg. Foto: Privat

■ MOTION OM STS

Miljöpartisten Camilla Hansén m.fl. lämnade in en motion om att utse Örebro kommun till försökskommun för teckenspråkigt förvaltningsområde, skriver SVT Nyhetstecken. Motionen avsågs av riksdagens konstitutionsutskott, då det svenska teckenspråket inte uppfyller kraven för att bli ett fullvärdigt minoritetsspråk. Istället uttalade utskottet sitt stöd för att det allmänna har ett ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket.

■ "AI" ÄR ÅRETS TECKEN

Sedan 2020 utser Språkrådet årets tecken varje år. Årets tecken sedan dess har varit "hybridmöte" (2022), "vaccin" (2021) och "corona" (2020). Den 14 maj meddelade Språkrådet på sin hemsida att 2023 års tecken är "AI", förkortningen för ordet "artificiell intelligens" som är ett samlingsnamn för tekniker som rör maskininlärning och djupinlärning. Tecknet bokstaveras AI.

■ DÖVA BLEV BORTPETADE

I juni i år har det vankats EU-val. Lasse S Lorentzon och Britt Marie Sundström ville ställa upp som röstmottagare i Örebro i samband med EU-valet men fick inte eftersom de är döva, rapporterar Nerikes Allehanda (NA). Till NA säger Britt Marie Sundström så här: "Jag tror att alla teckenspråkiga döva skulle bli väldigt glada och tacksamma om de fick träffa åtminstone en teckenspråkig röstmottagare som kan ge rätt information, stöd och hjälp". Till NA säger Johan Hellsten som är valchef i Örebro kommun bland annat: "Vi vänder oss mot väljarna och då måste man kunna svara på svenska".

■ FÖRST PÅ SVT

Juli af Klintberg är SVT:s första tillsvidareanställda döva teckenspråkstolk från och med den 1 juni, rapporterar Teckenrapport. Hon är emellertid inget nytt ansikte inom SVT utan har till exempel vikarierat på SVT:s avdelning Språk och Tillgänglighet. På samma avdelning kommer hon framöver arbeta med direktsända nyhetssändningar och tolkning och inspelning av förproducerade program.

■ ÅRETS ÖREBROARE

Den lokala tidskriften Nerikes Allehanda (NA) delar varje år ut utmärkelsen "Årets Örebroare", där alla kan vara med och rösta fram vinnaren. Den som fick titeln för 2023 är Isabel Engwall för sin kamp för dövas rättigheter, och hon blir därmed också den första döva person att ta emot priset, skriver Nerikes Allehanda. Priset "Årets Örebroare" delas ut den 17 augusti på NA:s "Önskekonserten" i Stadsparken i Örebro. Till NA säger Isabel "jag blev otroligt glad!".

■ RIKSREVISIONEN HAR GRANSKAT ARVSFONDEN

Riksrevisionen har efter en granskning som publicerades i mars nu rekommenderat regeringen att Allmänna Arvsfonden ska avvecklas och att staten ska hitta en ny ordning för att hantera de arv som avlidna utan arvingar lämnar efter sig, enligt en granskningsrapport på deras hemsida. Anledningen är bland annat att Riksrevisionen bedömer att många får sina projektidéer beviljade med stora budgetar och hög bemanning eftersom det är låg konkurrens mellan projekten, men också att risken är stor för att pengarna hamnar i händerna på oseriösa eller kriminella aktörer. Man menar att de organisationer som ansöker om bidrag från Arvsfonden inte kontrolleras tillräckligt. Kammarkollegiets generaldirektör Anne Vadasz Nilsson har på Arvsfondens hemsida kommenterat granskningen, bland annat menar hon att det inte stämmer att många får sina projektidéer beviljade utan att cirka 75% av de inkomna ansökningarna avslås. Arvsfonden skriver också att de tar emot ansökningar som vanligt i nuläget.

■ DÖVA PÅ MOUNT MAKALU

Paret Scott Lehmann och Shayna Unger från USA har tillsammans projektet "Seeing Beyond Seven Summits". Projektet går ut på att bestiga de sju högsta bergstopparna i de sju världsdelarna. Den 16 maj la de upp ett inlägg på sitt Instagram-konto (@scottandshayna) där de meddelade att de tagit sig uppför Mount Makalu som är världens femte högsta berg, och som tillhör bergskedjan Himalaya. Därmed har de nu bestigit fem av sju bergstoppar.

Jag ”
blev otroligt
glad!

Isabel Engwall till Nerikes Allehanda den 30/5

■ DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN GAV DAVID RÄTT

Torsdagen den 30 maj gick Diskrimineringsombudsmannen (DO) ut med ett pressmeddelande om att de bedömer att två döva diskriminerats vid olika tillfällen när de kontaktat en bank via telefon genom Post- och telestyrelsens förmedlingstjänster Texttelefoni och Bildtelefoni. Banken ville inte låta de två döva personerna göra sina bankärenden genom telefonkundtjänsten eftersom det fanns en tredje part i samtalet.

DO begärde att banken ska betala ut 40 000 kronor respektive 50 000 kr till de drabbade. Anledningen till att beloppet är högre i det andra fallet beror på att banken då hade låtit meddela att de sett över sina rutiner, men ändå skedde samma sak igen. Banken hade fram till 12 juni på sig att ta ställning till DO:s begäran. DO:s presstjänst har i ett mejl till Dövas Tidning bekräftat att banken har erkänt och ska betala ut skadestånd till de två drabbade.

David Byhlin, 32, är en av de två drabbade som nu kommer att få skadestånd. Dövas Tidning har ställt frågor till honom.

Kan du berätta vad som hände?

– Det var i maj ifjol som jag ringde upp banken för att höja min beloppgräns för Swish, berättar David. Det var lång kö, och när jag till sist fick kontakt så sa de nej eftersom jag ringde genom en tredje part, alltså Bildtelefoni. Jag tänkte att personen jag pratade med saknade kunskap, och gjorde totalt fyra ytterligare försök men samtliga personer i kundtjänsten som jag pratade med sa nej. Det hände dessutom en gång att personen la på direkt. Det kändes inte okej, så jag la upp ett inlägg om detta i en teckenspråkig facebook-grupp. Då blev jag kontaktad av SDR, som vid tillfället sökte fallbeskrivningar och frågade om de fick följa upp mitt fall och hjälpa mig att upprätta en DO-anmälan. DO begärde sedan att banken ska betala ut skadestånd, annars skulle de gå vidare med en stämningsansökan. SDR har funnits bakom mig under hela processen. Jag är tacksam för det.

Hur kände du när du fick veta att DO anser att du har blivit utsatt för diskriminering?

– Det känns oerhört bra att DO tar detta på allvar. Jag har hört flera gånger tidigare om andra som inte orkat anmäla till DO då de menat att "det kommer ändå inte leda nånvarit". Jag valde ändå att prova själv, och det fungerade! Jag tycker att andra ska våga anmäla till DO om de känner att de har blivit diskriminerade. Det var helt rätt beslut i mitt fall att anmäla.

Text: Olivia Renner Balkstam

Foto: Shutterstock

WORKSHOPS

Lär dig mer om din smartmobil! Ställ frågor och pröva på olika appar!

I höst arrangeras workshops i Göteborg, Örebro, Stockholm, Jönköping och Uppsala.

Mer information kommer via lokala dövföreningar och samverkansparter.

Håll utkik!

DIGITAL GUIDE FÖR ÄLDRE DÖVA

Webbplats: digidov.sdr.org
SMS: 073-072 89 73

ALLMÄNNA
ARVSFONDEN

Tolklärarna går vidare

På Västanviks folkhögskola har det bedrivits tolkutbildning för döva teckenspråkstolkar sedan 2015. De som har funnits med sedan starten är lärarna Maya Rohdell, Lars-Gunnar Möllefors och Eva Sundqvist Dahne (som också har en administratörsroll). De tre har jobbat tätt ihop med undervisningen av nya döva teckenspråkstolkar. Nio år senare lämnar de över fanan till två nya tolklärare. Hur skulle de sammanfatta dessa år, och vad ser de för utbildningen i framtiden?

Lars-Gunnar, Maya och Eva. Foto: Privat

De tre har sedan tidigare lång erfarenhet av att arbeta på folkhögskola med undervisning av hörande teckenspråkstolkar. Maya Rohdell var projektledare för projektet "Utbildning av döva tolkar och översättare" som bedrevs av SDR och som påbörjades 2014, ett år innan utbildningen på Västanviks folkhögskola satte igång.

– Nio år senare har vi undervisat totalt fem elevkullar, säger hon. Till en början var utbildningen ett år. Senare utvecklade vi den och nu är den totalt två år.

Pilotutbildningen var ett resultat av att yrkesrollen egentligen redan fanns.

– Såg man sig omkring märkte man ju att döva "jobbade" som döva teckenspråkstolkar och översättare, helt utan utbildning eller lön. Det fanns en vilja att påbörja en utbildning och därmed också etablera yrkesrollen, säger Maya Rohdell.

Lars-Gunnar Möllefors vidhåller att det finns grundläggande skillnader mellan utbildningen av döva och hörande teckenspråkstolkar.

– När vi utbildar döva teckenspråkstolkar är det stort fokus på själva tolkprocessen. Vi utbildar inte i ett språk vilket man gör i andra tolkutbildningar, själva språket har de ju redan. Det de ska lära sig är att utveckla själva tolkprocessen och att lära sig tolkstrategier. Vi utbildar inte heller i internationella tecken, men vi arbetar med analys av internationella tecken och

deltagarna får träna och utveckla den grund som de ofta redan har. Eleverna får lära sig om dövblindtolkning av en annan lärare på skolan. Det vi lär ut är alltså att deltagarna ska anpassa sin språkkompetens till olika tolkanvändare. Syftet är att tolkanvändaren ska få informationen på sina egna villkor.

– Ett exempel är kanske i ett polisförhör, om polisen skulle säga "mordvapen" och teckenspråkstolken skulle översätta det rakt av så skulle det kunna bli missförstånd, fortsätter Lars-Gunnar Möllefors. Den döva teckenspråkstolken ska kunna identifiera att här behöver det specificeras; var det en kniv, ett skjutvapen eller kanske en sten?

– Sedan tror jag att det ger en annan trygghet att ha ytterligare en döv person med sig i rummet om det bara är hörande i övrigt, det blir ett extra stöd. Vi kan också förklara för den/de hörande hur mötet med en döv fungerar så att tolkanvändaren inte behöver förklara sig om hen inte vill, betonar Lars-Gunnar Möllefors.

Maya Rohdell stämmer in i det Lars-Gunnar Möllefors säger.

– En döv teckenspråkstolk tolkar inte 'rakt av' vad den hörande teckenspråkstolken tolkar utan använder hela sin språk- och kulturkompetens för att anpassa sin tolkning till den döva tolkanvändaren. Den döva teckenspråkstolken noterar vad som behöver ske för att tolkanvändaren inte ska

behöva undra eller fundera.

Efter nästan ett decennium av att utbilda dövtolkar ska de nu lämna över till nya förmågor. När DT:s reporter frågar hur det känns är de samstämiga.

– Det har varit en så rolig och fantastisk tid, utbrister allihopa.

– Jag kommer att sakna det här, deltagarna och mina två kollegor, säger Eva Sundqvist Dahne. Det här är inte ett beslut som fattats snabbt, utan det har växt fram tillsammans hos oss tre. Det är rätt tid för andra att ta över.

När DT:s reporter frågar om deras drömmar och visioner för framtiden är de också samstämiga.

– "Oralismspöket" är närvarande på olika sätt, säger Lars-Gunnar Möllefors. Vi behöver fortsätta kampen för dövas rätt att välja hur en tolksituation ska se ut. Det är inte självklart idag att man får beställa en döv teckenspråkstolk, det beror på var i landet man bor.

– Jag önskar att varje tolkcentral runtom i landet ska anställa minst två döva teckenspråkstolkar, säger Maya Rohdell med sina två nickande kollegor bredvid sig. En räcker inte, döva behöver kunna ta stöd av andra döva. Det är min dröm.

Text: Olivia Renner Balkstam

Camilla Attestål har precis tagit examen.

Hon såg behovet – och sökte in

Den 24 maj tog totalt 10 nya döva teckenspråkstolkar examen från Västanviks folkhögskolas tolkutbildning för döva. En av de som tog examen är stockholmsbon Camilla Attestål. När hon först fick höra talas om utbildningen förstod hon inte poängen. Det var först när hon insåg att hon agerade döv teckenspråkstolk till sina egna barn som hon kände att det var dags att söka in till utbildningen.

– Det blev tydligt att jag var döv teckenspråkstolk åt mina barn när vi använde hörande teckenspråkstolkar. Det hände att tolken frågade mig vad mitt barn menade och mitt barn frågade mig vad den hörande teckenspråkstolken menade. När jag insåg att jag var döv teckenspråkstolk utan att veta om det kände jag att det är en yrkesgrupp som måste bli ännu större och mera erkänd. Mitt första steg mot min vision blev att själv söka till utbildningen, säger Camilla Attestål.

När DT intervjuar Camilla har hon en vecka kvar till examen. Hon beskriver att hon har haft roligt och är nöjd med sin klass och sina lärare.

– Lärarna har varit bra, det syns att de kan sina saker. Om det är något jag skulle önska så är det mer tid i utbildningen. Vi har haft totalt tio fysiska träffar och resten av uppgifterna och träffarna sker på distans. Hade jag fått välja hade det blivit fler än tio fysiska träffar, för jag har uppskattat dem. Däremellan har vi haft digitala träffar och många hemuppgifter. Vi har också fått två veckors praktik och tre dagars auskultation. Jag hade gärna haft en längre praktikperiod också.

Camilla beskriver att hon har haft olika typer av övningar under de fysiska träffarna, men också föreläsningar för att förbereda eleverna på olika situationer.

– Som tolk vet man aldrig vad som kan uppkomma under uppdraget. Om

en tolk själv bär på ett trauma och sedan kommer i kontakt med det traumat under ett tolkuppdrag, till exempel under ett psykologbesök, kan det påverka hen i uppdraget. Vi fick en föreläsning om vilka strategier vi i så fall kan ta till. I övrigt har det varit fokus på teckenspråk i sig, dövblindhet och tolkrollen under föreläsningarna.

Camilla menar att hon kan se utmaningar i att arbeta tillsammans med hörande teckenspråkstolkar.

– Jag måste förstå min kollega för att kunna skapa en bra process, och förmedla information på ett fullgott och korrekt sätt till tolkanvändaren. Alla hörande teckenspråkstolkar har olika sätt att översätta på, och det kan hända i vissa fall att information försvinner på vägen eller att tidslinjen i det hen säger inte blir tydlig. I de flesta fall brukar det dock bli ett bra samarbete.

Att hon själv är döv ser hon däremot som en fördel i tolksituationen.

– Jag tror att min dövhet är en fördel, till exempel i fråga om var vi ska placera oss i rummet. Som det ser ut sitter jag framför tolkanvändaren och den hörande teckenspråkstolken bakom tolkanvändaren. Jag ser båda, medan de två inte ser varandra just eftersom jag är länken mellan dem. Sedan detta med att jag själv är tolkanvändare privat och kan bidra

med mina egna erfarenheter för att göra tolksituationen bättre.

I framtiden önskar hon att döva teckenspråkstolkar ska få samma status som hörande teckenspråkstolkar, och att döva därmed alltid ska ha rätt att välja.

– Det gäller även mig själv, jag vill också kunna välja. När jag tittar på en hörande teckenspråkstolk under långa föreläsningar kan jag bli trött och känna mig spänd. När jag tittar på en döv teckenspråkstolk upplever jag att jag orkar mer.

I framtiden vill Camilla gärna vara döv teckenspråkstolk, men ser också orosmoln på himlen.

– Idag är det inte vanligt att döva teckenspråkstolkar är det på heltid. Jag hoppas att alla tolkcentraler ska se att behovet finns och att båda yrkena får samma status. Det finns de som tycker att dövtolkar endast ska användas till nyanlända, men jag håller inte med. Jag ser ett stort behov till exempelvis döva barn. Egentligen hoppas jag att vem som helst ska ha rätt att välja dövtolk om hen vill ha det. Det ska inte vara något krångel. Kanske vill man slappna av och få information förmedlad till sig från en person som är döv? Vem har rätt att bestämma kring sådant? Min önskan är att det ska bli självklart en dag.

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

Vem är doktor Nora Duggan?

Efter exakt fyra år och en månads arbete var det den 5 juni dags för Nora Duggan att försvara sin doktorsavhandling. Avhandlingens titel översatt till svenska är: ”Döva migranter inom svensk vuxenutbildning: Språkideologier, repertoarer och translinguala metoder”. Dövas Tidning träffade Nora veckan innan disputationen och tog reda på vem hon är samt hur hon känner inför disputationen.

Nora Duggan. Foto: Stockholms universitet, Sören Andersson

Nora är född och uppvuxen i Irland, där hon studerat i fyra år på universitet och tog en magisterexamen i motsvarande samhällskunskap. 2016 flyttade Nora till Sverige då hon träffade sin nuvarande man. I Sverige studerade hon allmän kurs på SIMA Folkhögskola i ett år för att lära sig svenskt teckenspråk. Efter tips av en av lärarna, sökte hon praktikplats på Örebro kommun som strategisk planerare, där hon kom att bli kvar i 2,5 år. Genom det jobbet träffade hon Ingela Holmström från Stockholms universitet, som senare berättade att universitetet sökte doktorander till ett nytt projekt om döva nyanländas flerspråkiga situation i Sverige. På den vägen är det.

Mitt under pandemin 2020 när Nora var på en privat resa till Australien fick hon beskedet att hon antagits som doktorand och skulle börja kort därefter. Hade hon rest hem ett dygn senare hade historien kunnat bli helt annorlunda, eftersom Australien stängde landets gränser helt och hållet i en lockdown, dagen efter att hon flög hem till Sverige. Sedan dess har Nora jobbat i Stockholm och bott i Örebro, så hon pendlar ett par dagar i veckan i genomsnitt.

Avhandling om döva migranter i Sverige. Noras doktorsavhandling är en sammanläggning, vilket innebär att avhandlingen i själva verket består av ett antal separata vetenskapliga artiklar, i Noras fall fyra. Författaren ska vara huvudförfattare till samtliga artiklar. Nora skrev en av dem själv, en med Ingela Holmström och Krister Schönström samt två tillsammans med Ingela. I sammanläggningen skrivs först en introduktion och en sammanfattning där dessa artiklars innehåll och resultat sätts i ett gemensamt sammanhang. De sammanfattas, diskuteras och utvärderas i förhållande till det aktuella forskningsläget. Den introduktionen och sammanfattningen kallas för kappa.

I Noras avhandling var syftet att undersöka erfarenheter av språkinlärning hos döva migranter i Sverige. Fokus låg på hur sociala, kulturella och språkliga faktorer påverkar deras språkinlärning och användning. Metoden som användes i hennes forskning kallas för en etnografisk studie, vilket innebär att man som forskare är på plats och observerar i en autentisk miljö.

Observationerna gjordes såväl i klassrummen som under rasterna och måltiderna. Dessutom gjordes intervjuer med deltagarna. Både observationerna och intervjuerna filmades. Resultaten presenterades i fyra artiklar som tillsammans utgör Noras avhandling.

En stor fördel i forskningen var att Nora, Ingela och Krister är döva, vilket Nora upplever gjorde att deltagarna öppnade upp sig mer. Dessutom har hon själv varit nyanländ i Sverige och känner igen en del av sakerna som kommit fram i forskningen. Dels svårigheterna att få kontakt med världen utanför vuxenskolan, dels frustrationen över att inte kunna visa sin status på det nya språket.

- Allt är inte så enkelt som man tror. Många tror att genom att lära sig svenska och svenskt teckenspråk, så löser sig problemen. Riktigt så fungerar det inte, säger Nora.

Att förbereda sig inför disputationen. Opponenten vid disputationen är professor Annelies Kusters, som själv är döv och kommer från Belgien men bor i Skottland. Annelies är professor i sociologisk lingvistik och är den första döva opponenten vid en disputation på Stockholms universitet, någonsin!

Inför disputationen kände sig Nora förväntansfull och den största utmaningen var att disputationen skulle ske på internationella tecken. In i det sista läste hon igenom avhandlingen noga och försökte tänka sig in i vilka frågor Annelies skulle komma att ställa. Disputationen livesändes och Nora och Annelies hade två internationella tolkar var, medan publiken hade en svensk tolk. Efter disputation kom beskedet att betygskommittén gett godkänt och därmed kan Nora nu titulera sig Dr. Nora Duggan.

Härnäst ska Nora föreläsa vid en tolkutbildning i Italien, som bland annat handlar om internationell tolkning. I november löper hennes tjänst ut och i dagsläget vet hon inte vad som händer därefter.

- Jag vill i alla fall stanna i forskningsvärlden och skulle gärna vilja forska mer i tolkfrågan, avslutar Nora.

Text: Maria Norberg

**Ingen fråga är för stor eller liten.
Vi finns här om du behöver någon
att prata med.**

Vi tar emot chatt- eller videosamtal måndagar
11.00-13.00 och torsdagar 19.00-21.00.

Övrig tid bokas hos stod@nationellkvinnojour.se

Vi har tystnadsplikt.

**NATIONELL KVINNOJOUR
OCH STÖD PÅ TECKENSPRÅK**

www.nkjt.se

Barn- och ungdomsjour
på teckenspråk

Är du mellan 6-21 år?

Chatta med oss på
måndagar och torsdagar 18:30-20:30!

Vi har öppet hela sommaren!

Video- och
textchatt

Mejl

Frågelåda

www.boujt.se

VÅRA KORTKURSER I HÖST

RETORIK

Vill du vässa på dina argument
eller få verktyg till att utveckla
dina förmågor att argumentera
inför andra?

Hos oss får du massor med nya
verktyg och övningar!

16-18 OKTOBER

DÖVSTUDIER

Vi har dövstudier steg 1-3 för alla
samt dövstudier för anhöriga
som vill förstå dövhistoria och
olika begrepp inom dövstudier.

Vi har även den populära
dövstudier för seniorer!

**SE DATUM PÅ
VÅR HEMSIDA**

SKRÄDDARSYDD KURS

Vill ni utveckla er förening eller
ert företag?

Det finns möjlighet att
beställa skräddarsydda
kurspaket hos oss.

Exempelvis retorik med fokus
på föreningens arbete.

Ansök här!

Funderingar eller frågor?

Skicka mail till administratör:

kurs@vastanviksfhs.se

**Västerviks
folkhögskola**

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

Frans i början av 1900-talet. Foto: Dövas museum i Finland

Familjen Hellöre cirka 1937. Frans i mitten.
Foto: ur Anita Hellöres privata arkiv

Anita Hellöre om mäster Frans

I maj turnerade föreställningen Frans runt i Sverige och historien om Frans Lejons livsöde berörde allt fler. Redan 1923 publicerades en skrift av Ester Stade om Frans. Den första romanen om Frans publicerades däremot av Anita Hellöre 2009. I boken Mäster Frans – en dövblind mans märkliga livsöde, skriver Anita om Frans. Anita har alltid haft ett intresse för släktforskning och allt som oftast dök Frans upp i hennes forskning. Vem var egentligen Frans? Och varför kom han att bli en sådan viktig del i familjen Hellöre? DT har intervjuat Anita.

Under hela sitt liv har Anita Hellöre hört berättelser om sina förfäder i Finland. Hon är den tredje generationens döva i släkten och beskriver sig själv som en helt vanlig svensk tant som jobbat hela livet, varit gift och fött två barn. Anita föddes och växte upp i Stockholm med sina två finska föräldrar. Idag bor hon i Insjön nära hennes äldsta son Mattias. Det var med hans fru Maja som Anita en dag satt i köket och försökte göra ett släktträd för att se hur många döva de var i släkten. När trädet var färdigt tittade Anita och Maja på varandra och förundrades över många namn

på döva släktingar som stod där. När en person från Helsingfors ringde henne och frågade om släkten eftersom det finska dövförbundet höll på att skriva en jubileumsbok, förstod Anita att hon måste skriva en bok. Hennes första bok, Mina förfäders stad, blev ett faktum. Men Anita kände sig inte färdig. I researchen till sin första bok var det hela tiden ett namn som ständigt dök upp som gubben i lådan, Frans Lejon. Frans var ingen släkting till Anita, men kom ändå att bli tätt sammanflätad med släkten Hellöre.

Frans föddes 1878 i Yläne utanför Åbo. När han var två år fick han smittkoppor vilket ledde till att han förlorade både syn och hörsel. Frans tappade ofta balansen när han försökte gå så han valde att krypa i stället. Efter ett tag klarade modern inte av att alltid behöva hålla reda på var Frans befann sig och undrade om det fanns något ställe där han kunde bli omhändertagen. Frans styvfar fick, genom sitt jobb på stallet, reda på att det fanns en dövstumskola i Jakobstad i Finland som kunde ta hand om honom. Frans placering på skolan i Jakobstad blev en stor vändning i hans liv.

På dövskolan träffade Frans lärarinnan Anna Heikel som tog honom under sina vingar. Han lärde sig gå upprätt och fick ett språk, tack vare Anna. Hon tog bland annat med honom till marknaden och lät honom känna på olika grönsaker och

Tandemcykeln på bilden är bland de saker som Frans byggt själv. Foto: Dövas museum i Finland

och hans makalösa livsgärning

rotfrukter och berättade vilken färg de hade. Dessutom lärde hon honom vardagsekonomi genom att handla. Annas envishet och Frans nyfikenhet gjorde att han utvecklades snabbt. Frans lärde sig bland annat att snickra. Han ville använda svarven men fick först inte. Efter att han i smyg startat i gång den och på egen hand lärt sig hantera den, blev han sedan en framgångsrik svarvare. Frans idoga arbete speglade sig även i andra situationer. Han ville kunna ta sig ut och cykla och konstruerade därför en helt egen tandemcykel. Som om det inte var nog, kom han själv på ett sätt där han kunde lära sig skriva. Men, helt självständig kunde Frans aldrig bli. På den tiden fanns inga hjälpmedel eller assistenter för dövblinda utan Frans fick förlita sig på de omtänksamma människor som fanns i Jakobstad. En av dem var Maija Björklund-From, som tog hand om honom tills hon blev gammal.

1931, när Frans var 53 år, flyttade han till Anitas farfar och farmor, Viktor och Hilja Hellöre som var i behov av en dräng. Frans fick husrum, mat och kläder samt en liten lön mot att han jobbade på gården. Bland annat skötte Frans köksträdgården samt hönsen och grisarna. Dessutom reparerade han trasiga verktyg och maskiner samt högg ved. Han lärde sig till och med konsten att skära glas. Det var när han ville bygga sig ett växthus och en drivbänk och på eget initiativ tog kontakt med en glasmästare för att lära sig att skära glas.

Titeln till boken kom till för att Frans en gång sagt ”Jag vill bli riktigt bra på någonting” varpå han fått till svar att han ju är både snickarmästare, trädgårdsmästare och glasmästare. Så titeln Mäster Frans kommer från det svaret.

Den sista tiden i Frans liv bodde han på ett hem för äldre i Åbo. 1947 dog Frans i magcancer, 69 år gammal. Han kunde då fortfarande minnas himlens och trädens färger blå och grön. Minnet av Frans lever kvar i släkten Hellöre, som än idag har flera döva personer.

Anita är inte färdig med sin släktforskning. I skrivande stund håller hon på med sin tredje bok, som är en fortsättning på den första. Den boken kom att få en helt annan betydelse för Anita, som nu blivit gammelfarmor.

- Nu när jag blivit gammelfarmor till ett dövt barn, som är den sjätte generationen döva i vår släkt, känner jag ett större ansvar att ta reda på allt jag kan om vår släkt. För om inte jag gör det nu, vem gör det då? avslutar Anita.

Boken Mäster Frans – en dövblind mans märkliga livsöde finns att köpa hos släkten Hellöre.

Text: Maria Norberg

Tore är Pias femte sinne

Det sägs att hunden är människans bästa vän. Det är den lapske vallhunden Tore ett gott exempel på. Han är utbildad signalhund och kan i vissa situationer fungera som en döv persons öron. Hur gör man för att skaffa sig en signalhund? Vilka är fördelarna? DT har ställt frågor till Tores hundförare och ägare, Pia Johnsson Sederholm.

Pia Johnsson Sederholm och signalhunden Tore.

Pia Johnsson Sederholm, 35, är uppvuxen i Stockholm men bor sedan 2016 i Skåne och sedan 2020 bor hon i Oxie utanför Malmö med sin sambo. Till vardags jobbar hon som projektledare på Öresundsbron. Hon har två hundar, Tore och Ada som båda är lapska vallhundar. Men det är inte det enda fyrbenta djuret som gäller för Pia, hon har också en katt som heter Bosse.

Nu har vi berättat kort om Pia, men det är inte främst fokus på vem hon är i denna artikel. Det är på Tore som ligger lugnt på golvet bredvid henne i caféet vi sitter i. Hon beskriver honom som en väldigt social hund som älskar människor, men det syns kanske inte vid en första anblick. På vardagarna har han nämligen ett viktigt uppdrag – han är utbildad assistanshund. Det är ett samlingsbegrepp för bland annat signalhundar, diabeteshundar och så vidare. Tore är mer specifikt en signalhund.

– Han tar sina arbetsuppgifter på största allvar, berättar Pia.

Att vara signalhund är något som Tore själv tycker är förenat med spänning.

– Tore tycker väldigt mycket om att jobba, och särskilt när han får lösa uppgifter själv. Klassisk lydsträning är inget för honom, det tycker han blir tråkigt. Det hänger säkerligen samman med rasen, den är egentligen framavlad för att valla renar. Men i Skåne finns det ju inga renar så han får göra annat istället, skrattar Pia.

För att bli assistanshund finns det krav att leva upp till.

– Idén om att skaffa en signalhund hade jag redan med min tidigare hund, men den levde inte upp till kraven. Han kunde till exempel vara rädd för att gå på vissa underlag.

Jag hade sedan inte någon tanke på att Tore skulle bli signalhund heller, men en bekant sa till mig att Tore skulle passa perfekt. Jag tyckte då, eftersom Tore var så ung, att han verkade för omogen. När han närmade sig tre års ålder ansökte jag till ett lämplighetstest som han klarade med mycket gott utlåtande.

– Om man som synskadad eller blind får en ledarhund så får man den färdigutbildad, men så fungerar det ofta inte med övriga assistanshundar. Jag ansökte till en cirka ettårig utbildning via en assistanshundsaktör. Man betalar utbildningen ur egen ficka. Själv

ansökte jag om fondbidrag vilket bekostade en del av avgiften.

Idag är Tore färdigutbildad och certifierad signalhund. Han bär en gul väst när han arbetar. När han bär den är han i sin yrkesroll, och bör inte bli störd av omgivningen. Det finns flera olika saker han kan hjälpa till med.

– Han meddelar mig om någon ropar mitt namn, och han kan plocka upp saker som jag har tappat. Han kan också upplysa mig om olika ljud, till exempel om någon cyklar bakom mig eller om någon knackar på dörren. Behöver jag hjälp att hitta min mobil så kan han hjälpa till. Om det brinner så meddelar han mig genom att få min uppmärksamhet och sedan lägga sig på golvet.

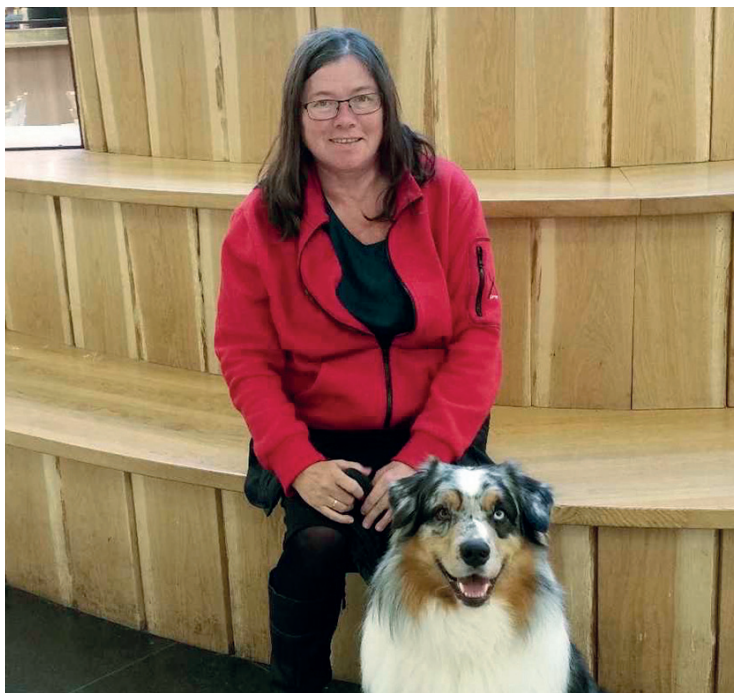
Pia menar att det råder en brist på kunskap om assistanshundar.

– Det händer att assistanshundförare inte får gå in i mataffärer och restauranger trots det inte finns något förbud generellt. Det är inte heller tillåtet att ta ut en extra avgift för assistanshundar som om de vore husdjur vilket hotell ofta gör. Assistanshundar får inte ens alltid följa med till vårdcentraler eller sjukhus trots att de är hjälpmedel. Jag har turen att min vårdcentral tillåter assistanshundar. Det finns en överenskommelse mellan flera assistanshundsaktörer och Astma- och allergiförbundet som säger att varken assistanshundförare eller allergiker har förtur utan det ska lösas så att det fungerar så bra som möjligt för alla.

På frågan vad det betyder för henne att ha en signalhund och om hon skulle rekommendera det till andra svarar hon:

– Han är en extra trygghet. Om någonting händer så finns han där. Skulle jag rekommendera det till andra? Både ja och nej. Om du är intresserad av att ha en hund som du tränar mycket med så visst. En assistanshund genomgår årsprov för att få behålla certifikatet och går i pension vid 12 års ålder. Klarar hunden innan dess inte årsprovet får den inte behålla sin gula väst. Tills den går i pension krävs det mycket träning och samarbete. Det är ett hjälpmedel som utvecklas tillsammans med dig själv. För min del känner jag att jag får mycket tillbaka.

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

Annett Rosenlind och signalhunden Milo. Foto: Ulf Rosenlind

Annett har haft två signalhundar

Annett Rosenlind har haft två signalhundar, tack vare en hundpsykolog som trodde på att det var möjligt. Idag lever hon utan signalhund. Hur kommer det sig?

Annett Rosenlind bor på landet i Skåne, och har haft hundar under många år. Det var en hundpsykolog och -tränare som hon mötte under en valpkurs som föreslog att hon skulle kunna utbilda sin hund till signalhund. Detta var 2010.

– Jag var nyfiken på hur det skulle kunna fungera. Det var en ny utmaning för oss båda, eftersom det vanligtvis krävs hörsel för att utbilda en signalhund. Jag kunde ju inte själv höra när det till exempel knackade på dörren och visa för hunden att den gjorde rätt. Men hon gav inte upp, utan hittade ständigt på nya lösningar.

Annett har exempel på vilka ytterligare utmaningar som kan finnas.

– Förutom att vi människor behöver lära oss använda verktyg som klickers och så vidare kan också hundar lura oss. Vid ett tillfälle gömde sig hundpsykologen i ett annat rum med en brandvarnare när vi skulle träna på att lära hunden att signalera vid brand. Hunden la sig ner och signalerade precis som den skulle göra, så jag gav den godis och berömde. Sedan kom hundpsykologen ut och berättade att hon inte hade tryckt på brandlarmet. Min hund hade förmodligen sett henne bära in brandlarmet och därför agerat för tidigt.

Det kan finnas utmaningar även för andra typer av assistanshundar. Annett har egna exempel från när hon deltog i en assistanshundsutbildning, där flera olika typer av assistanshundar med förare utbildades.

– Det fanns exempel på diabeteshundar som signalerat kring lågt blodsocker hos sin husse eller matte, och som fick godis för att de hade signalerat men när de testade sitt blodsocker låg det på normala nivåer. Hunden ville bara få något gott. Det är inte alltid möjligt att veta hur lågt eller högt man ligger i blodsocker. Det gäller att fortsätta träna och hitta lösningar.

Annett berättar att en signalhund kan vara vilken ras som helst.

– Först ifrågasatte man att jag ville låta min australian shepherd bli signalhund, för de är ju vallhundar. Men jag lyckades lära henne att bli en duktig signalhund. Alla hundar är olika, det är personligheten och psyket som är viktigast. En aggressiv hund kan

inte bli signalhund.

Kan en signalhund nästan bli för bra? Det upplevde Annett.

– Jag kontaktade uppfödaren till min första signalhund Blue och sa att de måste passa honom en helg. Det gjorde de gärna, men undrade om det fanns någon speciell orsak. Jag svarade att det är för att jag vill få vara döv en helg. Uppfödaren svarade att jag ju är döv. “Nej, jag är inte döv när Blue är med!” svarade jag. Blue signalerade om olika ljud i omgivningen nästan konstant. Jag kände nästan “vad jobbigt att vara hörande”.

– Vid ett tillfälle satt jag i videosamtal när Blue kom och buffade på mitt ben. Jag bad honom vänta för jag var ju upptagen. Då buffade han igen, men jag fortsatte med samtalet. Men Blue ville inte vänta så han nöp mig i benet och det kändes, så till sist var jag ju tvungen att se efter vad det gällde. Det visade sig att han ville upplysa mig om att vår andra hund, en valp, hade haft sönder tangentbordet på min dator.

Annett vidhåller ändå att fördelarna med en signalhund är stora.

– Fördelarna har varit särskilt stora när vi varit ute. När vi har varit ute och gått på landsvägarna här har hundarna signalerat om något dyker upp bakifrån. Om jag undrat var min man är här på vår stora gård har jag kunnat be hundarna hjälpa mig att leta upp honom.

Hon har idag två hundar, två australian shepherds. Den ena är hörande och den andra döv. När Annett skaffade den hörande hunden, Prim, levde hennes förra signalhund, Milo. När Prim var fem år dog Milo i förtid. Efter att hunden fyllt fyra år går det inte längre att delta i assistanshundsutbildningen. Därför är Prim endast en vanlig gårdshund.

– Det roliga är att den hunden har levt ihop med min tidigare signalhund och därför har hon ändå anammat vissa signalhundsbeteenden. Hon kan hjälpa till med att hämta min döva hund och signalerar ibland vid ljud.

Text: Olivia Renner Balkstam

Julius Gasslander trivs på sin arbetsplats.

Julius är teknisk informationssamordnare

I alla nummer av DT under 2024 kommer vi att utforska vilka yrken och utbildningar dövsverige har valt. Häng med i olika karriärval och livshistorier. Denna gång har turen kommit till Julius Gasslander som arbetar som teknisk informationssamordnare på Akademiska Hus i Lund.

Julius Gasslander föddes i Stockholm 1993 och gick på Manillaskolan innan han läste samhällsvetenskapligt program med ekonomisk inriktning på Riksgymnasiet i Örebro. För tre år sedan flyttade han till Malmö med sin fru Michelle. Där trivs han som fisken i vattnet. På fritiden gillar han bland annat att laga mat, vara utomhus och vandra med sin hund Zen. Sedan snart ett år arbetar han på Akademiska Hus i Lund, som är ett av landets största fastighetsbolag.

Även om han idag har ett teknikinriktat arbete kan han känna att han har haft nytta av att ha läst samhällsprogrammet med inriktning ekonomi under sin gymnasietid.

– Det program jag valde och det yrke jag har idag är kanske inte så sammanflätat, men anledningen till att jag valde just samhällsprogrammet var för att ha en bred grund att stå på. Jag hade på den tiden ingen aning om vad jag ville jobba med, utan utgick från att läsa ekonomi kunde leda mig till ett välbetalt yrke.

Efter studenten bodde Julius kvar i Örebro i ett år där han sökte arbete, men utan att lyckas. Turen gick då istället tillbaka till

Stockholm, där han till slut fick sitt första arbete.

– Jag jobbade på en restaurang med att leverera mat runtom i Stockholms län. Det var i hörande miljö, men jag upplevde att det fungerade bra. Man behövde bara hitta smarta lösningar från både arbetsgivarens och arbetstagarens håll. Jag hade en teckenspråkig vän på samma arbetsplats vilket var skönt. Det som är roligt är att jag ofta levererade mat till olika fastighetskontor och –bolag, och där väcktes ett intresse hos mig. Det verkade spännande.

Efter ett år på samma arbetsplats kände Julius att han ville komma vidare och utvecklas. Han sa därför upp sig och fick sedan sommarjobb som fastighetstekniker i Stockholm.

– En utmaning som fanns på den arbetsplatsen var att få till ritningar för hand, och där fick jag hjälpa till. Jag kom fram till lösningar som de inte tidigare hade tänkt på. Det kanske är en fördel vi döva har, vi är så vana vid att behöva hitta lösningar på olika problem och därför kanske vi kan tänka i nya banor?

Ritningar är något som man arbetar mycket med i fastighetsbranschen. En enstaka byggnad kan ha flera hundra olika ritningar för olika områden, så som till exempel belysning, el och ventilation, berättar han.

– En ritning visar vad som finns i byggnaden. Vill vi titta på var till exempel vattenrören eller elektroniken är placerade kan vi titta på de respektive ritningarna för det. Man har inte en enda ritning för en hel byggnad, utan det finns så många olika aspekter att ta hänsyn till oavsett om det gäller att bygga en helt ny byggnad eller ändra på en befintlig byggnad. De kan till exempel också användas för att räkna ut hur vi kan energieffektivisera byggnaden.

Under sitt sommarjobb som fastighetstekniker fick Julius möta olika kompetenser inom fastighetsbranschen.

– Jag fick jobba med den tekniska förvaltaren och en arkitekt, och det var spännande att se hur de jobbade. Jag fick allt fler uppgifter och till sist såg jag vad jag behövde lära mig, som ett ritningsprogram till exempel. Det bestämde jag mig för att lära mig helt på egen hand, och jag lade ner väldigt mycket fritid på det. Dock var det mycket ritande i 2D, och jag blev sedan mer nyfiken på att rita i 3D för det går att lägga till så mycket mer information då.

Julius kände att han nu hade funnit sitt drömyrke och sökte sedan till yrkeshögskolan Nackademin i Stockholm, där han läste till byggnadsingenjör BIM (Building Information Model).

– Anledningen till att jag valde yrkeshögskolan var för att det fanns mycket praktik inbakad i utbildningen. Att läsa i två år kändes lagom. Det var första gången jag studerade med hörande klasskamrater, och på lektionerna använde vi teckenspråkstolk.

Jag tycker att det har fungerat bra. Man kan säga att jag var mycket bättre förberedd än många av mina klasskamrater med tanke på min tidigare yrkesbakgrund, och jag kom också till insikt om att man kanske tror att bara som döv finns det utmaningar men som hörande har man ju också utmaningar. Skillnaderna är inte alltid så stora, det är normerna i samhället som sätter käppar i hjulet. Först när jag var 25 år förstod jag det, kan man säga.

Efter två års studier tog Julius examen 2020, mitt under Covid-pandemin som precis då hade blossat upp.

– Det var svårt att hitta jobb när många företag inte ville anställa. Det var samma sak för många hörande. Samtidigt kunde jag ändå känna att som döv hade jag en nackdel, jag var lättare att konkurrera ut även om jag inte ville fastna för mycket i det. Hörande konkurrerar också med varandra. Nu gällde det bara att hitta till rätt dörr.

Pandemin erbjöd dessutom utmaningar i form av att nu skulle intervjuer ske över videosamtal och det var en ny utmaning när Julius skulle ha med sig teckenspråkstolk på intervjuer.

– Det blev självklart en extra pusselbit att jag skulle ha med mig en ytterligare person på intervjun, men sedan hade inte alla tolkar heller god kunskap om de digitala tekniska lösningar som skulle användas så det första intrycket blev kanske inte så bra. Jag upplevde att det kunde vara en nackdel, det framstod som krångligt att intervjua mig och därmed också att anställa mig.

– I och med hård konkurrens och många jobb som jag har varit väldigt nära att bli erbjuden i Stockholm ville jag tänka om. Jag vidgade mina vyer och riktade blicken mot Skåne. Jag fick ett jobb på en arkitektfirma i Kristianstad 2021 samtidigt som Michelle blev antagen till sin utbildning i Köpenhamn, så vi beslöt oss för att flytta.

2021 gick flyttlasset till Malmö, och 2023 fick Julius sitt nuvarande jobb på Akademiska Hus i Lund, ett av Sveriges största fastighetsbolag som förvaltar, bygger och utvecklar fastigheter för innovation, utbildning och forskning. Här trivs han väldigt bra.

– Jag fick jobbet genom ett rekryteringsföretag. Rekryteraren såg inte min dövhet som något negativt, hen utgick enbart från vem jag är som Julius och vad jag kan. Så hamnade jag här. I år eller nästa år måste det ha varit tio år sedan jag hamnade i den här branschen.

Vad gör då egentligen en teknisk informations-samordnare på sitt jobb?

– Jag kontrollerar så att alla inblandade i ett byggnadsprojekt "gör rätt". Man kan säga att jag är spindeln i nätet, som ser till att olika typer av information flätas samman på ett riktigt sätt. De olika typer av information som jag tar emot är från bland annat arkitekter, elektriker och så vidare. Jag ordnar med ritningar för de olika systemen och ser till att det fungerar.

När jag frågar om Julius vill tillägga någonting säger han:

– När jag studerade på Nackademin deltog jag ibland i så kallade "branschdagar" då det kom representanter från olika företag. Det gav också möjlighet att nätverka och kunna hitta en praktikplats. I mitt fall var det ofta gyllene chanser, jag fick alla praktikplatser jag ville ha. Och jag vågar påstå att det är för att jag är döv. Jag utmärkte mig som ett svart får. Om du ser ett svart får bland en stor flock vita får är det klart att du lägger just det fåret lite extra på minnet. Jag använde det som en fördel och för att sälja in mig själv. Det blir lätt fokus på det negativa, så jag vill istället säga att dövheten är min bästa vän.

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

Visit

Möt det smarta hemmet

Ditt hem är din borg. Det är där du sover, umgås med familjen och känner dig trygg.

Visit ger dig kontroll över allt som händer hemma och är lätt att anpassa efter dina behov. Systemet erbjuder de senaste hörhjälpmedlen för dörr- och telefonsignal, pålitlig babyvakt och brandvarnare av högsta kvalitet.

bellman.com/sv/vara-losningar/visit

Du kan också få dina Visit
notiser direkt i mobilen.
Ladda ner appen till din telefon.

Foto: Shutterstock

Döva och hörselskadade barns skrivande

Jag, Moa Gärdenfors, har nyligen disputerat inom lingvistik med fokus på dövas och hörselskadades flerspråkighet. Här vill jag ge en överblick över de fynd jag presenterade i min avhandling gällande skrivande hos döva och hörselskadade barn samt om teckenspråkskunskaper kunde påverka deras skrift.

Syftet med min avhandling var att undersöka och beskriva de skriftliga produkterna och skrivprocesserna hos döva och hörselskadade barn med hjälp av ett tangentloggningsprogram som registrerade deras skrivbeteende i realtid (programmet kunde bl.a. se hur snabbt barnen skrev, hur mycket de reviderade och var i texten de pausade med mera). Det sekundära syftet var att utforska förhållandet mellan barnens skrivefärdigheter och deras bakgrundsfaktorer, vilka inkluderade ålder, kön, ålder vid språkinläring, hörselbakgrund och teckenspråkskunnighet. Totalt inkluderades 58 barn med olika hörsel- och språkbakgrunder mellan åldrarna 8 och 18 år. Dessa delades i fyra grupper:

1. Döva barn utan hörselhjälpmedel, 2. Döva och hörselskadade barn med hörselhjälpmedel (som använde hörapparat eller cochleaimplantat), 3. CODA-barn (children of deaf adults, dvs. hörande barn med döva föräldrar) och 4. Hörande barn utan några teckenspråksfärdigheter.

Denna sammanläggningsavhandling bestod av fyra publicerade artiklar som tillsammans visade att när det gällde skrivna

texter uppvisade gruppen med döva och hörselskadade med hörselhjälpmedel (2) få skillnader jämfört med CODA (3) och hörande jämnåriga (4). Resultaten var anmärkningsvärda speciellt ur ett internationellt perspektiv där man funnit att skrivande brukar vara mer utmanande för döva och hörselskadade barn.

Däremot skilde sig texterna i lexikal densitet (hur många innehållsord som substantiv, verb, adjektiv och adverb det fanns i en text i förhållande till totalt antal ord) samt textlängd. Att döva och hörselskadade barn (med och utan hörselhjälpmedel) generellt producerade kortare texter och hade högre lexikal densitet (dvs. de producerade proportionerligt sett färre grammatiska ord) hade påvisats i en rad tidigare studier. I avhandlingen diskuterades detta i termer av att barn med hörselnedsättning fick en begränsad språkstimulans från svenskan och att de därför bland annat missade nödvändiga småord, vilket i sin tur ökade den lexikala densiteten i de skrivna texterna.

Den döva gruppen utan hörselhjälpmedel i åldrarna 10–11 (1), vilken bara undersöktes i den första studien, skrev dels kortare texter och gjorde dels andra typer av stavfel än vad hörande barn gjorde. Vad gällde typerna av stavfelen kunde det bero på att de, på grund av sin dövhet, förlitade sig på visuella strategier och ibland resulterade detta i överföringar från svenskt teckenspråk (STS). Bland annat kunde ett teckens handform speglas i ett svenskt ord hos den döva gruppen. Ett exempel var att de skrev "rätt" istället för det avsedda ordet "rädd," eftersom tecknet för "rädd" utfördes med en handform som var utformad som ett T.

Dövguppen hade fler utmaningar i sitt skrivande jämfört med

sina jämnåriga med hörselhjälpmedel. Trots detta visade den döva gruppen avancerade färdigheter i STS, vilket tydde på mycket etablerade kommunikationsförmågor, men att de ännu inte lärt sig att använda dem fullt ut i skrivandet.

Vad gällde skrivprocessen kunde man se att de döva och hörselskadade barnen med hörselhjälpmedel i åldrarna 10–12 (2) hade en ”här-och-nu” planeringsförmåga som också var typisk för hörande barn i samma ålder (3 och 4). Detta resulterade ofta i ett linjärt skrivbeteende. Jämfört med de hörande jämnåriga hade däremot gruppen döva och hörselskadade barn med hörselhjälpmedel ett långsammare skrivflöde, fler avbrott (de skrev färre tecken- och ordsträngar innan de måste pausa), samt gjorde fler revisioner. Dessa skillnader kunde bero på fonologiska utmaningar och att de tog längre tid på sig att hitta rätt ord, vilket antagligen var en direkt konsekvens av deras hörselnedsättning. Men deras omfattande lokala revideringar ledde till något positivt och kunde vara en orsak till att deras slutliga texter uppvisade så få skillnader jämfört med texterna hos hörande jämnåriga. Dock innebar ett intensivt revideringsbeteende en kognitiv belastning som gav mindre utrymme för andra skrivprocesser, vilket kunde bli tungt i längden.

Gällande de undersökta bakgrundsfaktorerna spelade ålder en avgörande roll, där döva och hörselskadade barn med hörselhjälpmedel (2) uppvisade typiska utvecklingsmönster som påminde om dessa hos hörande (3 och 4), men med små fördröjningar. Detta visade att deras utveckling var kontinuerlig och inte avvikande. Vissa könsskillnader kunde observeras, där flickor var skickligare skribenter. Förvånansvärt nog påverkade inte ålder vid språkinlärning skrivresultatet, vilket annars ofta varit ett återkommande resultat i internationella studier. Detta förklarades med att det svenska samhället erbjöd tidig intervention, inklusive tidiga hörselscreeningar, cochleaimplantatoperationer, tidig språkinput i form av teckenspråkskurser, talträning med mera.

Hörselbakgrund var ytterligare en variabel som tydligt påverkade den kognitiva belastningen hos döva och hörselskadade barn vid skrivandet. Ett fullhörande barn fick under uppväxten enkelt den nödvändiga, talade språkliga inputen för att förstå ord, prepositioner, grammatik, och mycket mer. För döva och hörselskadade barn med hörselhjälpmedel var språket inte lika tillgängligt, och de behövde ägna mer tid och ansträngning för att tolka ljuden och lagra språket och senare uttrycka det i skrift.

Samtidigt hade STS positiva effekter på skriftspråket (barnen i avhandlingen genomgick ett teckenspråkstest) där teckenspråkiga döva och hörselskadade med hörselhjälpmedel producerade fler satser och adjektiv än deras jämnåriga döva och hörselskadade med hörselhjälpmedel men utan teckenspråkskunskaper. Detta kunde bero på en typ av överföring från STS, eftersom teckenspråk ofta är deskriptiva till sin natur. Men eftersom studien också visade att teckenspråkiga och icke-teckenspråkiga döva och hörselskadade barn med hörselhjälpmedel för övrigt skrev likartade texter, tycktes teckenspråk tillsammans med talat språk inte hindra skrivutvecklingen hos gruppen. Med tanke på att denna grupp hade en hörselnedsättning kunde det vara

extra fördelaktigt att de, utöver talat språk, också hade goda kunskaper i STS. De kunde därigenom luta sig mot teckenspråket när det talade språket inte räckte till. Med andra ord visade denna avhandling att teckenspråk tillsammans med talat språk inte påverkade skrivspråket negativt.

Sammanfattningsvis gav avhandlingen en övergripande förståelse av döva och hörselskadade barns och ungdomars (med och utan hörselhjälpmedel) skrivna texter och skrivprocesser, liksom effekterna av barnens ålder, kön, ålder vid språkinlärning, hörselbakgrund och kunskaper i svenskt teckenspråk.

Moa Gärdenfors, forskare och universitetslektor, Stockholms universitet

Foto: Privat

Konfa på teckenspråk

I höst startar en konfagrupp i Örebro för dig som är teckenspråkig och går i klass åtta t.o.m gymnasiet. Konfirmationstiden är din tid för frågor, funderingar och nya erfarenheter av livet. Du lär dig nya saker, får träffa nya kompisar och teckenspråka om allt mellan himmel och jord.

Undervisningen är kostnadsfri och helt på teckenspråk. Du är välkommen att anmäla dig var du än bor i Sverige, dina resor till Örebro står Svenska kyrkan för.

Läs mer och anmäl dig via QR-koden.

Sommarkryss

	IMMA	AH!	SOMEN CIRKEL SJUKDOMAR		GISTEN	GÄRNA	TÅLA	GE KRITIK RADIE		GÖRS RISKER	NÄR SNÖN SMÄLTER
					ÄR LAGKLOK LÄGGA					1	
	ÖVAT	2						FISKE-REDSKAP DIKTER			
	SÅDANA VINKLAR FINNS				3	RESER-VERAR VÄXER VILT					LOGISKT
	KRING			HÄST DÅNAT					FYRA TVÄR-BROMSADE		
	ALSTER	RYKER DEN SVÄRS				4	BLEV JUMBON PRATA				
					SVALT TON-TECKEN					ÖSKUL-DENS FÄRG	
	BLIR ÖVER		VÅRDA GAMMALT ORD FÖR FÖRÄTT					MED-DELANDE KRAFT			
				5		FRI					
	EJ BEGAGNAD			WC							@Bulls

Var med och lös DT:s sommarkryss – du kan vinna ett presentkort

Svaren ska skickas till e-postadress redaktionen@dovastidning.se eller till oss per post, Dövas Tidning, Rissneleden 138, 7 tr, 174 57 Sundbyberg **senast den 4 augusti**. Du kan också lösa sommarkrysset digitalt. Du hittar det på vår webbplats, dovastidning.se

Bland de rätta lösningarna lottas två vinnare fram som får varsitt SuperPresentkort hos GoGift (värde 350 kr) på e-posten. Vinnarna meddelas på www.dovastidning.se under vecka 32.

Genom att skicka oss dina kontaktuppgifter godkänner du att vi delar ditt för- och efternamn och din e-postadress med GoGift som ägs av Egmont, i syfte att kunna skicka presentkortet till dig. Du behöver vara över 18 år för att delta i utlottningen.

DT önskar glad sommar!

För- och efternamn: _____

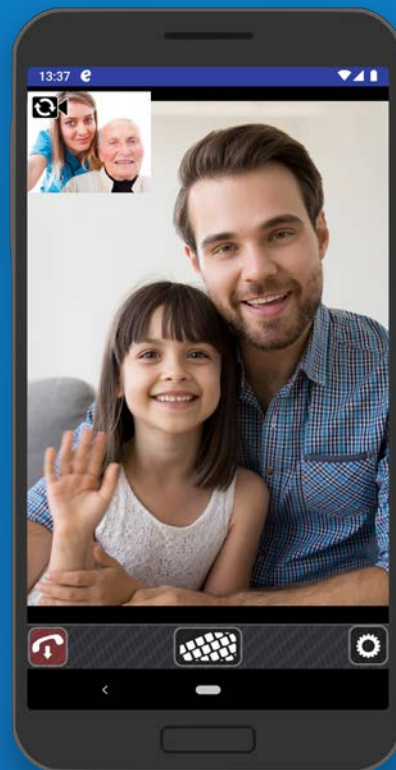
E-postadress: _____

Foto: GoGift

Omniator

Tillgänglighet och trygghet

eCtouch

BY OMNITOR

DATOR • SURFPLATTA • MOBIL

Våra produkter förskrivs som hjälpmedel av regionerna (landstingen)

Shoppa i nya SDR Webbshop

Äntligen en uppdaterad webbshop - välkommen att beställa!

Beställningar som kommer in
26 juni - 11 augusti levereras
fr.o.m. vecka 33. Trevlig sommar!

Vimpel GRATTIS

20 triangel-vimplar i fem olika färger
med svenska handalfabetet GRATTIS
i svart konturfärg. Storlek 15x21 cm.
Design: Ellinor Persson.

169:-

Vimpel TECKENSPRÅKETS DAG

20 rektangulära vimplar i två olika turkos
bakgrundsfärger med svenska handalfabetet
TECKENSPRÅKETS DAG i olika hudfärger.
Storlek 15x21 cm. Design: Ellinor Persson.

169:-

www.webbshop.sdr.org

@sdrwebbshop

Stöd Sveriges Dövas Riksförbund och vårt arbete för ett samhälle där teckenspråk är självklart!

15 år med Almedalsveckan

För 15 år sedan deltog SDR för första gången i Almedalsveckan på Gotland. Här ger vi en liten resumé över vad Almedalsveckan är och beskriver vad SDR brukar göra där samt vilka frågor vi lyfter.

Olof Palme i Almedalen 1982. Foto: Hans Hemlin

Almedalsveckan är världens största demokratiska mötesplats för samhällsfrågor. Ingen fråga är för obetydlig och ingen för omfattande. Almedalsveckan är en plats med fokus på mötet och samtalet, där olika röster och olika perspektiv får höras. En mötesplats - öppen för alla som vill vara med i det demokratiska samtalet. (Källa: almedalsveckan.info)

Det började 1968 när Olof Palme, dåvarande utbildningsminister, talade till folket i närheten av Almedalen och därefter har antalet politiska tal och samtal ökat. Sedan 1991 har alla riksdagspartier varit representerade och haft sina respektive partiledartal under Almedalsveckan.

För 15 år sedan, det vill säga 2009, deltog förbundet för första gången i Almedalsveckan på Gotland, då tillsammans med Sveriges Dövas Ungdomsförbund, SDUF. Våra representanter var den då nyblivna förbundsordföranden Ragnar Veer och styrelseledamoten Göran Alfredsson. Sedan dess har SDR deltagit i den välkända och demokratiska mötesplatsen nästan alla år, med ett par undantag, bland annat på grund av pandemin.

Förutom att delta på seminarier och arrangemang har vi inbokade möten med olika politiker, beslutsfattare och

representanter från myndigheter. Här är också chanserna stora till korta och spontana möten med olika ministrar och riksdagspolitiker. Några av de teman som vi haft genom tiderna är: *Tolka mig rätt, Kultur på (o)lika villkor, Inget om oss utan oss* och *En bra start i livet*. Under de senaste åren har vi haft ett antal fokusfrågor som prioriterats under veckan.

Den 26 till 28 juni 2024 befinner sig SDR i Almedalen och våra frågor i år är det svenska teckenspråkets ställning, dövas kulturarv, tolktjänst i arbetslivet och dövkompetens. Det svenska teckenspråket jämföras med de fem nationella minoritetsspråken enligt språklagen från 2009. Trots detta lever många döva i marginalisering, diskriminering och social exkludering. Vi saknar en politisk förståelse för att dövas historia också är en del av Sveriges och världens historia, samtidigt som allmänhetens tillgång till dövas historia och kulturarv är kraftigt begränsad och otillgänglig. Vi efterlyser handlingskraft från regeringen kring tolktjänst i arbetslivet eftersom döva utsätts för diskriminering på arbetsmarknaden utan konsekvenser. Dövkompetens ska synliggöras och ett samhälle utan vår kompetens är ett rent resursslöseri.

■ FÖRBUNDSMÖTE 2024

SDR:s förbunds möte 2024 genomfördes den 24 till 26 maj i Alvik, Stockholm. Förbundet redovisade verksamheten och ekonomin 2023 samt ett urval av arbetet hittills 2024. Presentation av verksamhetsplanen och budgeten för 2025 gjordes. En utvärdering av motionsuppföljningen avklarades och en tidsplan kring motioner inför kongressen 2025 har redogjorts. Vi fick också tillfälle att besöka Stockholms Dövas Förenings, SDF, föreningslokaler. Tack för visningen, SDF!

■ DÖV FICK RÄTT MOT BANK

SDR har bistått med en DO-anmälan för en döv som nekades göra bankärenden genom förmedlingstjänst. I ett pressmeddelande i maj delger DO att det var diskriminering av banken att neka döva att utföra sina kundärenden och begär att banken ska betala ut diskrimineringsersättning.

Detta är en viktig markering att det inte är tillåtet att neka döva i behov av förmedlingstjänst, att få utföra ärenden eller få service som andra människor. Läs mer på sidan 5.

■ EFTER FN-KRITIK

FN gav i mars den svenska staten bakläxa vid FN:s övervakningskommittés förhör i Genève där SDR deltog. Ett uppföljningsmöte har genomförts i maj med regeringen, där avsikten var att följa upp rekommendationerna och vilka åtgärder som behöver genomföras. På plats blev fokuset vilka prioriteringar regeringen skulle göra. Under mötet betonade SDR återigen att regeringen behöver visa handlingskraft i tolkfrågan, som har varit försummad sedan länge.

*Grattis till Dr Nora Duggan!
Den 9 juni disputerade hon på
Stockholms universitet med
sin avhandling Deafmigrants
in Swedish adult education:
Language ideologies,
repertoires, and translanguaging
practices.*

Min forskning visar att
samhällets krav och döva
migranternas förutsättningar
för integration inte är helt
kompatibel.

”

På gång:

- **26-28/6** SDR deltar i Almedalen, Visby
- **3/8** SDR deltar i Pride Parade, Stockholm för första gången!
- **15/8** Förbundsstyrelsen har sammanträde
- **16-18/8** Gemensam kick-off för kansliet och styrelsen, Leksand
- **4/9** SPSM:s Intresseråd
- **13-15/9** Dövas Dag
- **23/9** Internationella dagen för teckenspråken i världen
- **23-29/9** Internationella dövveckan

Trevlig sommar!

■ NYTT FRÅN KANSLIET

Camilla Lindahl började i början av februari som intressepolitisk handläggare tillsammans med Sigríður Vala Jóhannsdóttir för en period till och med 30 juni. Camilla har främst arbetat med utbildningsfrågor och har slutat hos oss nu, men Sigríður blir kvar till slutet av oktober. Susanne Andersson som har varit projektmedarbetare i vårt projekt DigiDöv slutade hos oss i mitten av juni. Stort tack till Camilla & Susanne för er tid hos oss!

■ OMORGANISATION

Förbundet genomgår en omorganisation med målet att upprätthålla en ekonomisk hållbarhet samtidigt som förbundets kärnverksamhet – det intressepolitiska arbetet – ska förstärkas. SDR:s förbundskansli har den 3 juni fått information om omorganisationen som innebär förändringar för personalen och deras tjänster. Vi ber om er förståelse och respekt, då denna process och tid är tung för våra anställda. Förbundsstyrelsen återkommer längre fram med mer information.

■ DÖVAS DAG

Dövas Dag 2024 arrangeras av Stockholms Dövas Förening i form av en kryssning den 13 till 15 september. På fredagen ordnar förbundet en ombudskonferens för våra föreningar och distriktsorganisationer med temat teckenspråkiga mötesplatser. Under lördagen finns SDR på plats genom utställningar med vår webbshop och projekten *Dövas Kulturarvscentrum* samt *Syssna på mig*. Självklart deltar också vår styrelse. Kom gärna fram och säg hej i minglet!

Daniel Littorin tycker...

Ni har väl inte missat flyttvägen till Skåne, som DT skrev om i nummer 2/2023. I detta nummer finns ett reportage om Julius Gasslander och hans spännande jobb här i Skåne. Själv har jag flyttat till Skåne för 2 år sen. Hittills trivs jag väldigt bra och jag har inte ångrat mitt beslut att flytta. Det finns många personliga fördelar men jag vill lyfta fram vikten av att vi döva sprider oss runtom i Sverige. Det är en insats för dövföreningar och dövrörelsen!

Med all respekt för storstäder med många teckenspråkiga, men vi kan vinna mer på att sprida ut kunskap i samhället genom att synas på flera platser. Att komma till annan stad där

det kanske inte finns så många teckenspråkiga innebär en större chans att vi döva genom kunskap och teckenspråkets synlighet bidrar till samhället.

Du kanske träffar en arbetsgivare som aldrig träffat en döv person tidigare och du får bevisa att det inte är några problem att ha en döv kollega. Detta leder till ringar på vattnet om det positiva med att anställa döva. Vi döva kan ju väldigt mycket, vilket Julius har bevisat för sin arbetsgivare. Ni behövs i hela Sverige!

Text: Daniel Littorin, förbundskassör

■ BESÖK I ÖREBRO OCH LINKÖPING

Projektet *Dövas kulturarscentrum* har påbörjat en inventering av alla föremål som finns. Alla föremål kommer inte att kunna visas upp på det kommande museet på grund av platsbrist. Men det är av högsta vikt att alla föremålen registreras i en databas och är lätta att hittas i magasinet.

Vi har besökt ArkivCentrum Örebro Län som är en av våra samarbetspartners i projektet, där vi träffade Carl-Magnus Lindgren och Ellinor Magnérus. De visade oss runt och berättade hur de jobbar med bland annat arkivering. Den 28–29 september kommer projektet att ordna en kurs i arkivering där representanter från dövföreningar i hela Sverige är välkomna. Din dövförening kanske har värdefulla papper eller föremål som ni inte vet vad ni ska göra med? Då är den här kursen perfekt för dig!

Projektledare Cathrine har också tillsammans med SDR:s styrelseledamot Christina Eriksson besökt utställningen *Inläst och utanför – en utställning om funktionsnedsättning och institutionsvård* som arrangerades i Linköping av Myndigheten för Delaktighet. Det var en gripande utställning och något att ta med i vårt arbete.

Vi är nu i full färd med att upprätta ett digitalt museum där vi matar in bilder och filmklipp. Längre fram kommer det att finnas en sökfunktion där och det blir möjligt att leta efter vad som helst kring dövhistoria. Tanken är att all dövhistoria ska finnas på ett och samma ställe – det digitala museet.

■ 18 WORKSHOPS

Projektet *Syssna på mig* har nu under ett år haft 18 workshoppar med temat "Stärka din psykiska hälsa" för dövföreningar och folkhögskolor. Det har varit fantastiskt att träffa alla deltagare och tillsammans bland annat diskutera vad som tar och ger energi i vardagen samt hur vi kan hitta balans i livet.

Roligt att många följer oss på Instagram, där vi ger information och tips om psykisk hälsa. Följ gärna oss om ni inte redan gör det. Du hittar oss på Instagram: **syssnapamig**

Glöm inte att fylla på med energi under sommaren! Det kan vara att promenera, fiska eller vara ute i naturen. Vi ska vara med på Dövas dag i september och vi hoppas att vi ses där. Vi önskar er alla en skön och vilsam sommar!

■ ÄNDRADE WORKSHOPS

Under våren har *DigiDöv* arrangerat workshops med varierat deltagarantal och två workshops blev inställda. Vi har insett att workshoppen är för lång med tre timmar och kommer därför att ändra upplägget. Kommande workshops kommer att bli kortare och med ett annat innehåll samt genomföras med ett begränsat antal deltagare. Det blir mer interaktivt med frågor och möjlighet att prova på olika appar. Tidigare föredrag från vårens workshops kommer att filmas och läggas upp på webbplatsen. Då finns det möjlighet för er som missat workshoppen att ta del av dessa. DigiDöv-guider i Stockholm har fått en introduktion och är redo att hålla småkurser. Våra DigiDöv-guider på övriga orter ska också få introduktion.

Projektet Dövas kulturarscentrum har haft ett givande besök på ArkivCentrum Örebro Län.

■ AUDISM GENOM LIVET

Det senaste från projektet *Omvända världen* är att föreställningen nu har fått en titel: "Audism genom livet". Syftet med att sprida ordet audism är att öka medvetenheten hos politiker och beslutsfattare inom myndigheter. Audism är inte bara ett ord utan en verklighet för döva och kommer därför att belysas i föreställningen. Vi samlar underlag om dövkultur och gör två enkätundersökningar; en om dövkultur och en om det svenska teckenspråkets ställning. Den sistnämnda ska kartlägga myndigheters kunskap om svenskt teckenspråk och hur de arbetar med frågor relaterade till döva som målgrupp i deras verksamhet.

■ VARUMÄRKESUTVECKLING PÅBÖRJAD

Projektet *Starka och synliga tillsammans* har tagit fart. En arbetsgrupp har formats och här finns representanter från norra till södra Sverige! Arbetsgruppen har haft ett uppstartsmöte och ett antal workshops är inplanerade. En god geografisk spridning samt en bred och varierad representation är något som vi eftersträvat. Vi har även en referensgrupp för våra distriktsorganisationer och lokalföreningar. Här kan de vara med för att ta del av information kring det som händer i förbundets viktiga varumärkesutvecklingsarbete. Alla möten för referensgruppen kommer att vara digitala. Har din förening eller distriktsorganisation missat att anmäla sig till referensgruppen? Mejla gärna kristofer.carlsson@sdr.org

Susanne Andersson, projektet DigiDöv håller i en workshop för döva äldre i Uppsala.

Kielkryssning

Nu väntar sommar, sol, bad och allt som hör till runt hörnet. Äntligen blev det en resa som våra pensionärer har väntat länge på. En mycket lyckad kryssning från Göteborg till Kiel i Tyskland blev det. En av våra medlemmar, Maj Daver, hade ordnat resan med den äran. Vi var totalt 18 glada pensionärer som åkte med Stena Germanica den 21-23 maj 2024. Först samlades vi vid båtens hamn i Göteborg för incheckning. Stämningen var mycket god och förväntansfull. Båten avgick sent på eftermiddagen. Väl ombord gick en del av oss upp på däck och tog varsin drink, medan andra gick omkring på båten eller shoppade i taxifreen. Vi åt middag och umgicks, och hade det mysigt.

Nästa dag på morgonen efter frukosten kom vi fram till Kiels hamn. De flesta av oss åkte med buss in till köpcentrumet Citti, shoppade och åt lunch. Väl tillbaka i hamnen strövade vi fram på Ströget. Senare på kvällskvisten åt vi alla en gemensam buffé. God mat och mycket bra stämning. Vi hade det riktigt kul tillsammans! Själv passade jag på att bekanta mig med de pensionärer som kan vara till gagn för SDP.

Helgen gick fort och snart var det läggdags. Nästa morgon var vi åter i Göteborg och där skildes vi åt för hemfärd. Ett stort TACK till Maj som ordnade denna trevliga resa!

Marianne Wallentin,
ordförande

SENIORLÄGER

För andra gången blir det seniorläger på Västanviks folkhögskola 24-29 juni 2024. 20 deltagare blir det tillsammans med de två ledarna Cathrine och Diana. Vi från SDP är ledsna för att du som eventuellt sökte dit inte kom med. Det blev fullt! SDP önskar er alla deltagare och ledare riktigt givande, lärorika och minnesrika dagar. Lycka till!

Cathrine

Diana

PENSIONÄRS-/ KULTURDAGAR

Kultur- och pensionärsdagarna i Örebro blir som tidigare nämnts i augusti. Inte visste vi från början att intresset var så stort och antalet deltagare är tyvärr begränsat till max 70. Tidigare har det varit i genomsnitt 50-60 deltagare förutom i Gävle där det blev över 80. Vi antog att det i Gävle berodde på att saken var stor efter att få träffas efter pandemin. Men till nästa gång ska vi ha i åtanke att utöka möjligheterna att ha fler deltagare.

Nästa gång blir 2026 och då är det precis 50 år sen som SDP bildades. Då ska det väl firas ordentligt, eller hur? Redan nu måste SDP börja planera. Tips, råd och idéer mottages gärna från er, tack! Ni hittar kontaktuppgifter till oss på denna sida.

WORKSHOP

I höst planerar SDP att ha workshop i Stockholm och bjuda in några från varje pensionärsförening samt sektioner/klubbar från hela landet. Vi kommer bland annat diskutera hur vi kan samarbeta bättre med pensionärsföreningarna/sektionerna/klubbarna, och hur SDP ska jobba vidare. Vi kommer också ta upp andra frågor som säkert dyker upp.

**SVERIGES DÖVAS
PENSIONÄRSFÖRBUND**

Ordförande: Marianne Wallentin
marianne@sdpf.se

Ekonomiansvarig: Inga-Britt Andersson
ingabrittandersson073@gmail.com

Vice ordförande: Jan Magnström
jmag@sdpf.se

Sekreterare: Bittan Martinell
bittan@sdpf.se

Ledamot: Ove Wallster
ove@sdpf.se

sdpf.se

Representation är viktigare än vi tror

Sveriges Dövas Ungdomsförbunds styrelse 2023-2024.

Det kändes så roligt att bli vald som ledamot i SDUF, men när jag insåg den starka mångfalden inom styrelsen, så känns det ännu mer speciellt. Då pratade vi om att vårt motto för året skulle vara 'representation matters' (det betyder 'representation är viktigt' på engelska) och det har fått mig att reflektera.

För några år sedan, efter att avsnittet av "Nya Perspektiv" som jag medverkade i hade släppts, träffade jag en person i ett oväntat sammanhang. Överraskad kom hen fram till mig med ett brett leende och frågade: 'Är du den Chanelle som jag såg på TV nyligen?!' Jag nickade lite obekvämt, men vi började prata och lärde känna varandra. Det visade sig till slut, att hon kom ut som trans några veckor senare. Att hon såg en döv transkvinnor på TV har haft en stor betydande inverkan på henne. Hade hon inte sett eller träffat mig hade hennes resa kanske sett annorlunda ut idag. Detta är ett tydligt exempel på hur viktig representation är – att se någon man kan identifiera sig med kan göra en enorm skillnad.

Då insåg jag hur viktig representation är – inte bara för mig själv, utan för hela samhället. Representation handlar inte bara om att synas, utan om att bli sedd och accepterad som man är. Det ger alla individer från olika bakgrunder förebilder. För i grunden handlar representation om mänsklighet, det är en bekräftelse på vårt värde. När vi ser andra som liknar oss själva lyckas inom olika områden, blir vi inspirerade och motiverade att följa våra drömmar och utnyttja vår potential genom att vara oss själva. Genom representation kan vi skapa en bättre framtid för kommande generationer. Vi kan visa dem att de inte är ensamma

och att de har rätt att vara precis som de är eller vem de vill vara. När jag var yngre fanns det inga transpersoner som jag kunde se upp till och ha som förebilder. Ingen pratade om det ämnet, inte ens i skolan. Jag fick själv ge mig ut i världen för att upptäcka vem jag var. Där fick jag möjlighet att träffa personer som jag kunde identifiera mig med, så det var liksom... menat att vara. Men den möjligheten får inte alla. Om det hade funnits representation när jag var yngre, ja, då hade kanske mitt liv sett annorlunda ut. Så yes, jag önskar att det hade funnits representation då.

Det är därför det är så viktigt med mångfald i alla olika organisationer, myndigheter, skolor, ungdomsklubbar och dövföreningar. Ja, faktiskt i hela samhället. Genom våra olikheter kan vi tillsammans sträva mot en bättre värld, eller ännu bättre – ett bättre dövsamhälle. Tillsammans kan vi göra skillnad. Det är något som är värt att kämpa för.

Avslutningsvis vill jag säga att juni trots allt är en Pride-månad. Så glad Pride-månad! Mer kärlek till alla, särskilt under dessa tuffa tider i världen.

Chanelle Ferm,
ledamot SDUF

SVERIGES DÖVAS UNGDOMSFÖRBUND
Rissneleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg
kansli@sduf.se

Förbundsordförande: Mindie Norrie
mindie.norrie@sduf.se

Skype: tidsbokning via mejl
Twitter: @sduf1966
Facebook: sduf
Instagram: @sduf1966

Stöd oss: Sduf bg 5759-5647
Swish: 123 218 1477

sduf.se

På gång:

- 25-28/6 Almedalsveckan på Gotland
- 21/8 LSU Medlemsdialog (digitalt)
- 6-8/9 Fritidsgårdsworkshop på DUKiS, Stockholm
- 7-8/9 Lägergruppsmöte, kansliet i Stockholm
- 13-16/9 Dövas Dag-kryssningen
- 25/9 LSU Medlemsdialog (digitalt)
- 6-8/11 Styrelsemöte i Ånnaboda
- 8-10/11 Förbundsstämma i Ånnaboda

Det blev en lyckad ungdomsklubbkonferens på Björkö!

■ UNGDOMSKLUBBSKONFERENS PÅ BJÖRKÖ

Ungdomsklubbkonferensen hölls på Björkö den 12–14 april. ÖDU, UF Viljan, NDUR, SKUR och SDUR deltog i en helg fylld av föreläsningar och workshops. Temat detta år var politik och mer specifikt lobbying. Alexandra Royal och Lea Strandberg förgyllde konferensen med sina föreläsningar om lobbying och politik. Det var två givande föredrag! Många frågor och funderingar senare anordnades det en "debatt" med en "politiker" där ungdomsklubbarna fick prova på samtal med enskild politiker. Det har varit nyttigt att prova på. Helgen bjöd också på många roliga och viktiga diskussioner, och vi vill säga ett stort tack till alla som deltog. Vi ser redan fram emot nästa års ungdomsklubbkonferens!

■ LÄGERLEDARUTBILDNINGSHELG

Den 19-21 april arrangerade vi en utbildningshelg för våra blivande lägerledare, som ska arbeta under sommaren. Helgen innehöll föreläsningar och workshops, inklusive SDUF krishanteringsplan, konflikthantering med Äkta Män Forum och HLR-utbildning av Röda Korset. Lägerledarna fick också tid att planera aktiviteter för lägerveckan. Denna del av planeringsveckan är roligast. Lördagskvällen ägnade vi åt sociala aktiviteter, inklusive middag och bowling, vilket stärkte gemenskapen och gav ledarna möjlighet att lära känna varandra bättre. Vi hade även catering från Fredrik som bjöd på fantastisk mat under helgen. Stort tack till alla som gjorde helgen så fantastisk!

■ VI ÖNSKAR TREVLIK SOMMAR TILL ER

SDUF:s kansli kommer ta semester under juli månad och därför kan svar dröja. Om ni har frågor kring lägerverksamheten kan ni kontakta lägergruppen på lager@sduf.se. Vid brådskande ärenden kan ni kontakta styrelsen på styrelse@sduf.se. Under starten av 2024 har det skett en del förändringar i SDUF. Vårt tidigare projekt Barn- och ungdomsjour på teckenspråk flyttade till Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk. Vi har också anställt Romel Belcher som vår nya intressepolitiska strateg med kommunikatorsansvar. Just nu består teamet av fyra personer: Johanna Söderström, Jiin Najar, Johanna Ferm och Romel Belcher samt sju styrelseledamöter. Vi på kansliet och styrelsen vill önska er alla medlemmar en härlig och riktigt trevlig sommar!

Våra deltagare under lägerledarutbildningen.

Romel Belcher, intressepolitisk strateg.

■ EU-VALET OCH POLITIK

EU-valet har nu varit och en viktig fråga som har varit i fokus under de politiska debatterna är funktionsrättspolitiken. Sverige har fått kritik från FN för misslyckandet med att leva upp till funktionsrättskonventionen. SDUF tycker att det är viktigt att följa upp detta och fortsätta bevaka frågan.

Vi var dessutom inbjudna till att ta del av EU-valdebatt samt har deltagit i dialog med representanter från några partier i samband med NUFT:s årsmöte. Bland annat lyftes viktiga diskussioner kring funktionshinderkortet gällande vilka fördelar och nackdelar det för med sig.

■ VÅLDSUTSATTHET

SDUF har medverkat i ett seminarium med fokus på våld mot barn och unga med funktionsnedsättning samt i ett samråd om våld mot personer med funktionsnedsättning som anordnades av Myndigheterna för Delaktighet (MFD). Både dessa dialoger var lärorika. Vi fick ta del av hur regeringen arbetar för att motverka våld mot personer med funktionsnedsättning. Rapporten har visat att våldet mot målgruppen har ökat och det är ett viktigt arbete som SDUF ska följa upp. Detta genom att bidra till utvecklingen av stödmaterial till yrkesverksamma arbete med att förebygga det ökade våldet.

Lägerverksamhet bygger dövrörelsen

När jag var liten åkte jag på läger flera somrar i rad. Första gången var jag nog inte mer än sju år. Jag bär än idag med mig många fina minnen därifrån, och framförallt de ledare som var fantastiska förebilder som jag kunde identifiera mig med. Sen gick det några år och när jag var runt sexton år fick jag chansen att vara lägerledare och de följande tio åren jobbade jag varje sommar på olika läger med olika inriktningar.

Anledningen till att jag jobbade så många år var för att det var så otroligt roligt att jobba på läger. Det är som en sorglös bubbla där alla är glada för att vara där. Intensiteten är så total med massor av aktiviteter. Lekar, pyssel, skattjakt, femkamp, spökjakt, hajk, fotboll, vattenkrig, vandring, tårttävling, utflykt, såpabrottning, filmkväll, bad, strandhäng, paddling och massa annat. Vi var närvarande vuxna omkring barnen med fullt fokus på dem från när de kom till lägret fram tills de skulle åka hem. Det tror jag är en viktig orsak till att många barn tyckte att det var så roligt.

Ett annat skäl till varför jag jobbade många år på läger var den fina känslan av att vara en förebild för barnen. Det som jag fick när jag var liten, kunde jag ge när jag var ledare. De flesta döva och hörselskadade barn har hörande föräldrar. Alla gör så gott man kan – men det är en speciell känsla att se upp till någon som är lik en. Som förstår en. Som har varit med om samma saker och kan förklara.

Den sista sommaren som lägerledare, hade jag jobbat som lärare ett par-tre år. Det var tufft. Energin fanns inte där. Även om jag fortfarande tyckte det var väldigt roligt, var det dags att kliva av. Sen blev man ju förälder. Fullt ös. Hela tiden. När de äldsta barnen nådde skolåldern, deltog vi på familjeläger. Roligt och ganska skönt att bara delta. Jag kände att jag var färdig med att jobba på läger.

Men den där lägerbubblan gör någonting med en. Så många positiva minnen av lägerlivet som man hade från uppväxten och de åren man jobbade sköljde över en. Jag försökte streta emot. Jag hade ju klivit av. Jag var ju färdig och nyss hade jag trott det, men så drogs jag in igen i en arbetsgrupp för ett kommande familjeläger och plötsligt skulle jag även jobba där.

Det föll på min lott att jag skulle vara huvudansvarig för ungdomsledarna, vilket var att annonsera, intervju, rekrytera och organisera så att de skulle kunna få så bra förutsättningar som möjligt att ge lägerbarnen den bästa sommaren nånsin. Ungdomsledarna var med barnen. Jag var i bakgrunden och stöttade där det behövdes. Från morgonen innan frukost fram till sent på kvällen för att summera dagens aktiviteter och planera för morgondagen. Precis som förr. Så roligt!

Återigen var det så fint att se hur barnen verkligen såg ungdomsledarna som goda förebilder och identifierade sig med dem. Inte med mig dock. Alldeles för gammal och inte lika rolig som ungdomsledarna.

Men på slutet av lägret blev jag sliten. Började längta efter att

lägret skulle vara över och kunna åka hem igen med familjen. Ungdomsledarna däremot pratade om att de skulle vidare till nästa läger och jobba flera veckor till. Min tid var över. Det var deras tid. De har orken, energin och den där speciella lägerglädjen som ger barnen oförglömliga minnen. Och kanske i framtiden själva blir ledare och förebilder för kommande barn som också får oförglömliga minnen och så vidare.

Jag är övertygad om att lägerverksamheten är en av de viktigaste faktorerna för en stark dövrörelse. Där odlas gemenskap, förståelse och vilja att fortsätta bära den fanan vidare till kommande generationer. Får du möjlighet att vara lägerledare, ta chansen! Men en varning utfärdas om du är över 40 år...

Tobias Palmkvist

dt En teckenspråksversion av krönikan finns på dovastidning.se

Känn historiens vingslag på Kalmar Slott i sommar

Under sommaren ges flera av våra guidade turer på svenskt teckenspråk, även för barn. Guidningarna hålls av Christian Dyvik – en Kalmarfödd skådespelare med mångårig erfarenhet av historisk guidning.

Läs mer på kalmarslott.se

KALMAR SLOTT
ETT RIKTIGT SLOTT

Vad skulle du göra om
du vann 5.000.000 kr
på SUPER-dragningen?

Passa på!

Första lotten 69 kr*

Gratis gåva

*15 kr tillkommer i fakturaavgift

GÅVA:

ICA
Presentkort
400 kr

Spel
inspek
tionen

Stödlinjen

för spelare och anhöriga
Telefon 020-81 91 00

Efter din tredje
betalda Månadslott

Överskottet från Månadslotten — SDR:s och SRF:s gemensamma lotteri — hjälper till att förbättra dövas och synskadades livssituation och möjligheter. Senast blev överskottet från Månadslotten och Månadslotten Plus till Sveriges Dövas Riksförbund **4.480.114 kronor!**

✂ • Använd svarskortet • Ring 08-4000 0229 • www.manadslotten.se/dovas • QR-kod

SVARSKORT — stötta synskadade och döva!

JA TACK! Jag beställer 1 Månadslotten för 69 kr*, med dragningar varje dag och får, ca 5 veckor efter min tredje betalda Månadslott, ett ICA presentkort värde 400 kr utan extra kostnad. Jag får min Månadslott i en bekväm tillsvidareprenumeration direkt hem i brevlådan. Jag betalar 150* kronor per månad med inbetalningskortet som medföljer utskicket (*15 kr tillkommer i fakturaavgift om jag inte betalar med Autogiro eller e-faktura). Prenumerationen har ingen bindningstid och jag väljer själv när jag vill avsluta min möjlighet till miljonvinster genom att kontakta kundservice.

23MAICA

Namn: _____

Adress: _____

Postnr./Ort: _____

E-post: _____

Telefon/Mobil: _____

QR-kod för
beställning

Frankeras ej
Mottagaren betalar
portot

Ideella Spel/
Månadslotten

SVARSPOST
20122917
162 20 Vällingby

Erbjudandet gäller nya kunder, en gång per person, längst till 2024-09-30 och dig som är fyllda 18 år och bor i Sverige. Din gåva får du cirka 5 veckor efter att din tredje betalning registrerats. Vi kommer att lagra de personuppgifter du lämnar här och kan även komma att komplettera dessa i efterhand för att kunna fullgöra våra kundåtaganden, leva upp till lagar och regler, samt för marknadsföring. Ideella Spel AB, SDR och SRF är personuppgiftsansvariga och hanterar alla personuppgifter enligt dataskyddsförordningen (GDPR). Mer om detta, fullständiga och allmänna villkor samt licenstid och vinstplan kan du läsa om på www.manadslotten.se/villkor. Vinstandel 42,78% och vinsttäthet 1 på 4,12. Förmånstagare är Sveriges Dövas Riksförbund & Synskadades Riksförbund. Spelar du för mycket? Läs om spelansvar på manadslotten.se/spelansvar. Månadslotten står under Spelinspektionens tillsyn.

GLAD SOMMAR

ÖNSKAR
STAB!

Adam

Amanda

Anette

Anna

Blända

Camilla

Camilla

Catharina

Cisilia

Emma

Ida

Isabella

Jenni

Jenny

Jessica

Johanna

Jonas

Katarina

Lena

Linnéa

Linnéa

Maja

Mio

Niklas

Sanna

Priscilla

Sofia

AB Stockholmstolkarna STAB

Tel 08-658 39 00

SMS: 073-912 29 28

E-post: info@stockholmstolkarna.se

www.stockholmstolkarna.se